

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

©2018 СМЕСОВА В. Л.

УДК 330.161:330.31:330.34: 316.334.2

Смесова В. Л. Теоретичні аспекти функціонування системи відтворення економічних інтересів

Метою статті є визначення основних принципів побудови системи економічних інтересів у статичній та в динамічній, обґрунтування складових компонентів зазначеної системи, які забезпечують її функціонування і підтримання. У статті відтворення економічних інтересів розглянуто як динамічну систему, яка характеризується тенденціями нестійкості, хаосу і водночас закладеними в ній потенційними можливостями економічного розвитку, які відкривають перспективи більш ефективної реалізації економічних інтересів і зростання економічних/соціальних результатів акторів. Обґрунтовано принципи системи відтворення економічних інтересів, на основі дії яких забезпечується її стійкість і досягнення статичного стану, а також принципи, які розкривають процес її зміни і розвитку в динамічній, тобто її якісне перетворення в нову форму. Визначено та охарактеризовано основні підсистеми, площини і базові складові системи відтворення економічних інтересів.

Ключові слова: відтворення, економічні інтереси, система, економічна поведінка, економічні прагнення, формування і реалізація економічних інтересів.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Смесова Вікторія Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, Український державний хіміко-технологічний університет (пр. Гагаріна, 8, Дніпро, 49005, Україна)

E-mail: smesova_vl@ukr.net

УДК 330.161:330.31:330.34: 316.334.2

Смесова В. Л. Теоретические аспекты функционирования системы воспроизводства экономических интересов

Целью статьи является определение основных принципов построения системы экономических интересов в статике и в динамике, обоснование составляющих компонентов указанной системы, обеспечивающих ее функционирование и поддержание. В статье воспроизводство экономических интересов рассмотрено в качестве динамической системы, характеризующейся тенденциями неустойчивости, хаоса и одновременно заложенными в ней возможностями экономического развития, которые открывают перспективы более эффективной реализации экономических интересов и рост экономических/социальных результатов акторов. Обоснованы принципы системы воспроизводства экономических интересов, на основе действия которых обеспечивается ее устойчивость и возможность достижения статического состояния, а также принципы, которые раскрывают процесс ее изменения и развития в динамике, то есть ее качественное преобразование в новую форму. Определены и охарактеризованы основные подсистемы, плоскости и базовые составляющие системы воспроизводства экономических интересов.

Ключевые слова: воспроизводство, экономические интересы, система, экономическое поведение, экономические стремления, формирование и реализация экономических интересов.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 11.

Смесова Виктория Леонидовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры теоретической и прикладной экономики, Украинский государственный химико-технологический университет (пр. Гагарина, 8, Днепр, 49005, Украина)

E-mail: smesova_vl@ukr.net

UDC 330.161:330.31:330.34: 316.334.2

Smiesova V. L. The Theoretical Aspects of Functioning of the System of Reproduction of Economic Interests

The article is aimed at defining the basic principles of construction of the system of economic interests in statics and dynamics, substantiating components of the specified system, ensuring its functioning and maintenance. In the article the reproduction of economic interests is considered as a dynamic system, characterized by tendencies of instability, chaos and at the same time the built-in opportunities of economic development, which provide prospects for more effective materialization of economic interests along with the growth of economic/social results of actors. The article substantiates the principles of the system of reproduction of economic interests, on the basis of which its stability and possibility of achievement of static condition are ensured, and also the principles which reveal the process of its change and development in dynamics, i.e. its qualitative transformation into a new form. The basic subsystems, planes, and basic components of the system of reproduction of economic interests have been defined and characterized.

Keywords: reproduction, economic interests, system, economic behavior, economic aspirations, formation and materialization of economic interests.

Fig.: 1. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 11.

Smiesova Viktoriya L. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics, Ukrainian State University of Chemical Technology (8 Haharina Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)

E-mail: smesova_vl@ukr.net

Однією з визначальних рис сучасного економічного розвитку є динамічність і змінність, активні трансформаційні перетворення як в економічній системі, так і в її екзогенному середовищі, в економічних прагненнях та економічних діях акторів. Висхідна еволюція економіки тісно переплітається з її революційними змінами, що відображається на економічній поведінці та економічній діяльності акторів. Одним із індикаторів зазначених трансформацій є відтворення економічних інтересів, яке відбувається через постійне відновлення про-

цесів формування і реалізації економічних інтересів з метою задоволення потреб акторів в економічних і соціальних благах. Відтворення економічних інтересів системно поєднує в собі як стійкі економічні прагнення різнорівневих акторів, так і нові, утворені під впливом екзогенного економічного розвитку та ендогенного саморозвитку актора, як наявні форми реалізації економічних інтересів (отримані традиційним способом прибутку, ренту, заробітну плату та ін.), так і новітні форми (дохід у криптовалюті через блокчейн-технології, заробіток через Інтернет-

продажі, Forex тощо). Тому вважаємо відтворення економічних інтересів складноутвореною системою, яка імплантує в собі як потенційні можливості економічної активності акторів, так і реалізовані економічні дії, що у комплексі сприяє загальному економічному розвитку.

Наукові дослідження процесів формування і реалізації економічних інтересів проводилися такими представниками української та російської економічних шкіл, як Е. Ісраїлова, П. Канапунін, С. Ковальчук, Н. Новікова А. Скворцов, Н. Чернецова [1–6]. Зокрема, розробки зазначених науковців були пов'язані з визначенням сутності та змісту економічних інтересів, характеристикою основних форм їх реалізації, впливу інститутів та інституцій на прискорення/гальмування реалізації економічних інтересів, зі зв'язком і співвідношенням інтересів економічних акторів з їх потребами, мотивами, стимулами тощо. Частина наукових розвідок була зосереджена на аналізі теоретичних і прикладних аспектів формування і реалізації економічних інтересів на певних економічних рівнях – світового господарства, національної економіки в цілому, підприємств, корпорацій, домогосподарств, регіонів [7–11]. Водночас не проводився науковий аналіз процесу відтворення економічних інтересів, його системних і структурних характеристик, поліструктурних зв'язків, які утворюються в його внутрішньому середовищі, та зв'язків у взаємодії із зовнішнім економічним простором, що відкриває нові горизонти для наукового пошуку.

Відповідно *метою* статті є визначення основних принципів побудови системи економічних інтересів у статичній та в динамічній, обґрунтування складових компонентів зазначеної системи, які забезпечують її функціонування і підтримання.

Системний підхід до відтворення економічних інтересів, на наш погляд, найбільшою мірою відповідає проведенню його комплексного і ґрунтового наукового аналізу. Зазначений підхід дозволяє розкрити відтворення економічних інтересів у всій сукупності взаємозв'язків і взаємодії акторів в ендогенному та екзогенному економічному/соціальному просторі та кореспондує з його поліструктурною конструкцією, цілями і тенденціями його розвитку в часово-просторовому вимірі.

Відповідно відтворення економічних інтересів у такому ракурсі постає динамічною системою, яка характеризується тенденціями нестійкості, хаосу і водночас закладеними в ній потенційними можливостями економічного розвитку, які відкривають перспективи більш ефективної реалізації економічних інтересів і зростання економічних/соціальних результатів акторів. Виходячи з цього слід констатувати, що конструкт зазначеної системи утворюється на основі впливу, з одного боку, стійких принципів, закономірностей, які забезпечують збереження її ці-

лісних параметрів, і, з іншого боку – принципів трансформативної зміни її підвалин та установок.

Використовуючи зазначений синтетичний підхід, можна визначити основні принципи, тобто вихідні положення, які лежать в основі побудови системоутворювальних зв'язків і закономірностей функціонування відтворення економічних інтересів як динамічної системи, які представлені нами в *табл. 1*.

Зазначені принципи, з одного боку, *відображають систему відтворення економічних інтересів у співвідношенні з іншими системами, їх взаємодію і взаємозв'язок, що по суті відображає її статичну характеристику. Йдеться зокрема про цілісність, гомогенність, гомеостатичність, ієрархічність, складність, відкритість, співвідповідність, стійкість, самоорганізацію* та ін.

З іншого боку, принципи системи відтворення інтересів економічних агентів розкривають *процес її зміни і розвитку в динаміці*, тобто не просто її рух у просторі та часі, а її *якісне перетворення в нову форму*, яка зберігає свої корінні параметри і водночас є результатом регенерації у ній якісно нових структур, а також виключення непридатних для подальшого функціонування системи конструкцій. До зазначених принципів слід віднести *нелінійність, змінність, стохастичність, адаптабельність, мережевість, елементованість, комунікативність, гетерогенність, принцип розвитку* та ін.

Дія принципів другої групи спрямована на досягнення загальної цілі – узгодження процесів формування, реалізації економічних інтересів і подальшого їх відтворення в просторі та часі. Останнє є також відображенням історичного розвитку системи інтересів акторів, їх економічної поведінки, генезису процесів прийняття ними економічних рішень та їх віддзеркалення у відповідних соціально-економічних показниках.

Принципи, властиві системі у статичній, відображають стан її урівноваженості та порядку, а динамічні принципи – стан її стрибку/падіння, регенерації, якісного оновлення. У своєму синтетичному поєднанні принципи першої та другої груп дозволяють ґрунтовніше і глибше зрозуміти фундаментальні закономірності та взаємодії, які притаманні системі відтворення економічних інтересів в процесі її еволюційного та революційного розвитку, розкрити можливі її структури унаслідок радикальних змін і трансформації в якісно нове утворення.

Триада принципів *цілісність – ієрархічність – інтегративність* характеризується комплементарністю, відображає наявність у системі емерджентності в результаті процесів реконструкції та інтеграції, ретранслює дію в системі вбудованих механізмів до утворення єдності. Принципи *нелінійність – змінність – стохастичність* є взаємопов'язаними, такими, що впливають із попередніх, відображають динамічну

Таблиця 1

Принципи відтворення економічних інтересів як динамічної системи

Принципи та їх зміст			
<p>Відкритість – наявність інтеракцій з ендогенними процесами і екзогенним середовищем через економічні зв'язки і відносини, вплив інститутів та інституцій через обмеження/стимулювання реалізації економічних інтересів, через обмін інформацією і ресурсами</p>	<p>Гомеостатичність – здатність і прагнення системи до збалансованості та стабілізації, встановлення стійкості системних параметрів в процесі ендогенних та екзогенних змін, підтримання своїх стрижневих параметрів</p>	<p>Самоорганізація – здатність системи до побудови ендогенної структури і зв'язків без втручання ззовні; внутрішня потенція системи утворювати новий порядок із хаосу</p>	<p>Цілісність (єдність) – комплементарність впливу змін компонентів (підсистем) і системи, утворення єдиного цілісного організму підсистемами економічних інтересів агентів та системою їх відтворення</p>
<p>Складність – гетерогенність поведінки системи та її підсистем, варіативність шляхів її розвитку, поліструктурність взаємозв'язків і взаємовідносин, наявність множини потенційних акторів відтворення економічних інтересів. Можливість функціонування у різних за змістом і природою станах (стійкому і нестійкому)</p>	<p>Адапбельність – здатність щодо пристосування до нових умов і нової структури зв'язків, згладжування конфліктів інтересів і різновекторності економічних реакцій акторів зі збереженням можливостей функціонування системи в новому середовищі</p>	<p>Самовідтворюваність – здатність системи до самостійного відновлення та створення подібних до оригіналу копій, відбудови системних параметрів і циклічної регенерації</p>	<p>Ієрархічність – подільність на підсистеми; функціональна співвідповідність економічних інтересів, процесів їх формування і реалізації акторами на різних рівнях системи. Динамічна ієрархічність – властивість функціонування системи на основі формування порядку через хаос і хаосу – через порядок</p>
<p>Нелінійність – диспропорційна реакція системи на ендогенні та екзогенні коливання, можливість стрибкоподібного, циклічного, ймовірнісного, а не лінійно-висхідного розвитку</p>	<p>Незворотність і нереверсивність – неможливість руху системи у зворотному напрямі, порядку, невідновлюваність вхідних параметрів з кінцевих результатів</p>	<p>Комунікативність – здатність до встановлення взаємних зв'язків з економічною системою в цілому, системою інститутів, іншими системами зовнішнього впливу</p>	<p>Інтегративність (емерджентність) – здатність до поєднання із системами BE інших акторів, отримання від них (наділення їх) новими якостями; холізм у властивостях цілого (системи) і частки (її підсистем, компонентів), а також частки і цілого</p>
<p>Стійкість і змінність – схильність до збереження цілісності, самозбереження, досягнення рівноважного стану та водночас до мінливості, невірноваженості, неупорядкованості, флуктуацій і біфуркацій, кількісних і якісних трансформацій</p>	<p>Співвідповідність і незалежність – можливі досягнення системою ендогенної відповідності та водночас незалежності між структурними елементами, співвідношення її конструкції з екзогенними змінами</p>	<p>Гомогенність/гетерогенність – можливість формування в системі однорідної (через реконструкцію та інтеграцію) структури економічних інтересів і водночас вбудованість неоднорідної структури інтересів, детермінованість екзогенними та ендогенними обмежувачами і механізмами</p>	<p>Елементарність – відбір і виключення непридатних для відновлення структурних компонентів системи: інтересів, інструментів, механізмів і форм їх реалізації, зв'язків і відносин, які не мають потенціалу щодо реального втілення інтересів</p>
<p>Стохастичність – властивість і здатність розвитку системи недетермінованим, випадковим, спонтанним шляхом через флуктуації. Стохастичність викликає нестійкість системи і нелінійність її траєкторії</p>	<p>Принцип розвитку – здатність до безперервних прогресивних або регресивних змін, які можуть супроводжуватися стрибками і падіннями системи, кількісними та якісними змінами системи</p>		<p>Мережевість – здатність утворювати складні полірівневі системні зв'язки і відносини, охоплювати залежності між обмеженнями формальних і неформальних інститутів та економічними рішеннями акторів щодо реалізації своїх інтересів</p>

Джерело: авторська розробка.

природу системи відтворення економічних інтересів. Діада принципів гомеостатичність – адаптабельність відображає можливості трансформації системи від стійко-збалансованого стану до стану мінливості та розвитку, тобто вони є синтетичними принципами, які відображають її еволюційно-революційний генезис. Принципи співвідповідність – мережевість дозволяють розкрити характер зв'язків системи відтворення економічних інтересів в ендогенному середовищі та з екзогенним простором.

Відповідно система відтворення економічних інтересів є складною структурою, організація і функціонування якої підпорядковується сукупності принципів, що визначають її рух і підтримання стрижневих параметрів, розвиток і формування системних зв'язків.

Виходячи з вищевикладеного, система відтворення економічних інтересів реалізує свої функції через взаємозв'язки і взаємодію її складових компонентів, розшаровується, утворює базовий конструкт і параметри, актуалізується і розвивається на основі поліструктурованості та ієрархічності, що дає підстави виокремити її підсистеми, площини і базові складові відповідно до різних формацій (рис. 1).

Базові складові системи відтворення економічних інтересів представлені передусім *економічними акторами* – його суб'єктами: *носіями* – економічними одиницями, наділеними економічними інтересами, та *імплементами* – виразниками і реалізаторами економічних інтересів.

І перша, і друга функції часто сполучуються в одному акторі, що дає підстави відносити таких акторів до безпосередніх суб'єктів відтворення економічних інтересів. Водночас обмежена функціональна роль актора як пасивного носія економічних інтересів та/або непрямого імплемента економічних інтересів інших акторів дає підстави вважати і класифікувати його як (*потенційного*) *учасника відтворення економічних інтересів*. Тільки безпосередня реалізація економічних інтересів і отримання конкретних економічних і соціальних результатів спонукатимуть акторів до подальшого відтворення своїх інтересів та економічної поведінки. Крім того, тільки конкретні дії, прояви економічної ініціативи, волі та економічний вибір відображають формування нового атрактора та свідчать про розвиток самого актора і системи відтворення економічних інтересів у цілому.

Відповідно до викладеного безпосередніми імплементами економічних інтересів є домогосподарства, підприємства (фірми), національні спільноти, економічні групи, об'єднання, організації. Індивіди, держава, соціальні групи, регіони і галузі можуть бути як активними, так і пасивними імплементами, тому зазначені актори можуть також перебувати тільки як учасники відтворення економічних інтересів.

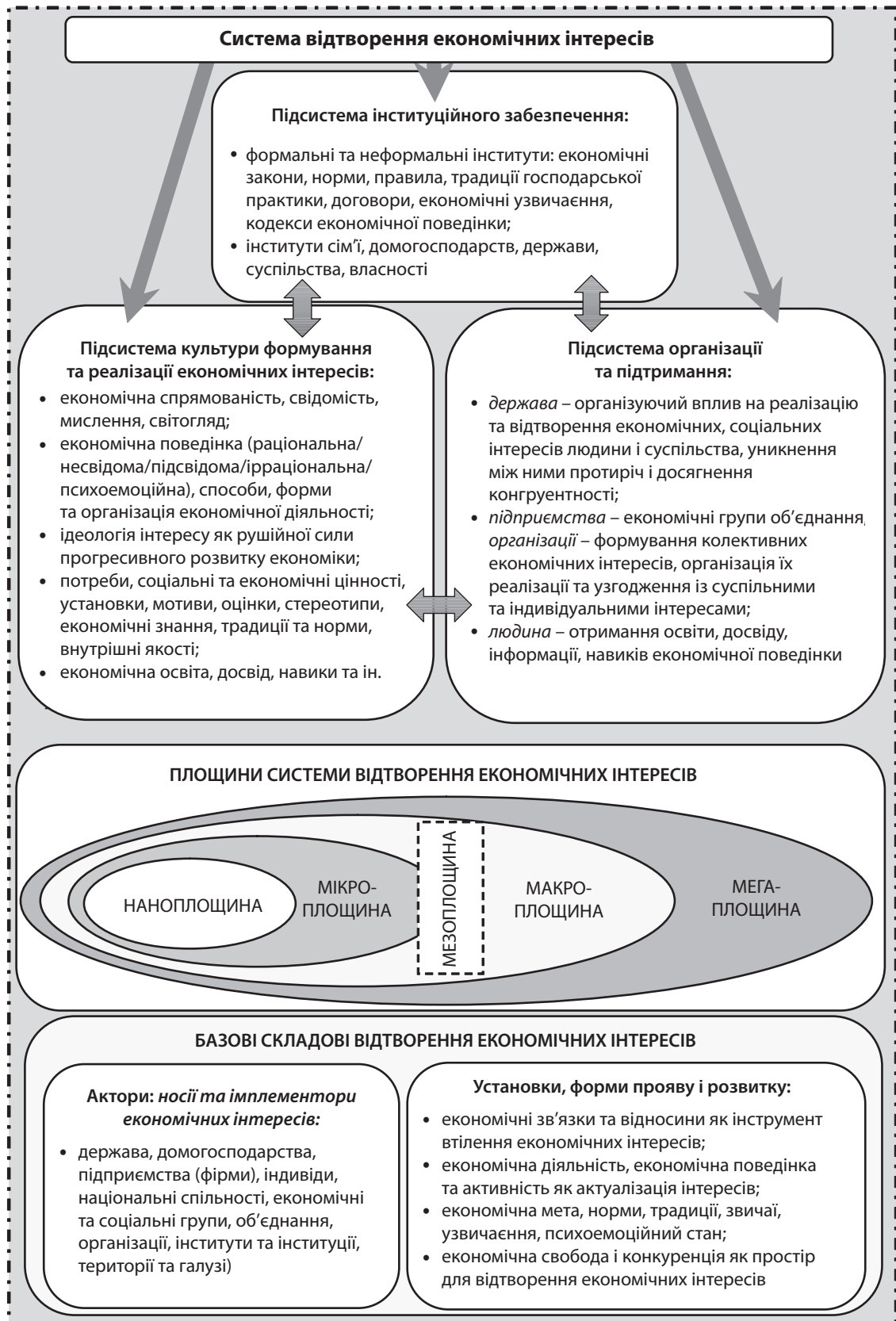
Згідно з інституційним підходом до акторів відтворення економічних інтересів слід віднести також інститути та інституції, які виконують функцію обмеження економічних і соціальних дій, установлення для них певних економічних і соціальних рамок, але й водночас забезпечують захист у процесі формування і реалізації економічних прагнень імплементації та отримання ними відповідного економічного і соціального ефекту.

Економічні актори забезпечують стійкість системи відтворення економічних інтересів через такі базові установки, як: економічні зв'язки та економічні відносини (особливо чітко зазначене проявляється через соціально-економічні відносини), що знаменує перехід потенційного (інтересу) в реальне (дії та результат); безпосередню економічну діяльність та економічну поведінку, а також подальшу рекурсію економічних операцій як форми прояву відтворення економічних інтересів; формування цілей, дотримання економічних норм і правил як стійких фреймів економічної активності та актуалізації інтересів; економічна свобода та конкуренція як стимулюючі важелі відтворення економічних інтересів.

Одночасно останні базові установки (свобода і конкуренція) виступають також чинниками розвитку і прогресу або руйнування і регресу як самих акторів, так і всієї системи відтворення економічних інтересів, стимулюючи/обмежуючи можливості їх активної реалізації та подальшої реплікації цього процесу. Тому вони можуть мати за основу не тільки стійкість, а й змінність. Крім того, така базова установка як психоемоційний стан людини є характеристикою ймовірнісної, випадкової поведінки, а, отже, буде відноситися також до форми змінності, а не стійкості.

Таким чином, базові складові відтворення економічних інтересів синтезують у собі стійкі та водночас змінні форми прояву економічної активності акторів (їх взаємозв'язків, взаємовідносин і взаємодії), потенційні можливості інтенсивного/екстенсивного динамічного розвитку системи, що і стає фундаментом формування цілісності та єдності системи відтворення економічних інтересів.

Економічні актори формують, реалізують і відтворюють економічні інтереси тільки шляхом взаємодії один із одним. Частина акторів задіяна в магістральній системі відтворення економічних інтересів, а інша частина – є її бекграундом, основне призначення якого полягає в комплементарному доповненні магістральної системи, її захисті, підтримці, організації та функціональному забезпеченні її ефективного відтворювального кругообігу. Відповідно держава, інститути та інституції, економічні та неекономічні організації належать до бекграунду системи відтворення економічних інтересів, забезпечуючи захист економічних інтересів домогосподарств, підприємств, регіонів тощо. Слід зазначити, що держава одночасно

Рис. 1. Система відтворення економічних інтересів

Джерело: авторська розробка.

виступає безпосереднім носієм та імплементором у системі відтворення інтересів національної економіки, інтересів нації на рівні світового господарства.

Залежно від функцій, виконуваних акторами, у магістральній системі слід виділити такі підсистеми відтворення економічних інтересів, як: підсистема організації та підтримання, підсистема інституційного забезпечення, підсистема культури формування і реалізації економічних інтересів, базові складові яких представлено нами на рис. 1. Через взаємозв'язки і взаємодію зазначених підсистем магістральна система відтворення економічних інтересів набуває зв'язаності, злагодженості, упорядкованості, отримує потенціал прогресивного динамічного розвитку. Останнє є можливим, коли ендегенне та екзогенне середовище системи орієнтоване на стимулювання процесів формування та реалізації економічних інтересів та підтримання їх ефективності, відновлюваності, кон'юнктури, необхідної та достатньої для підтримання базових параметрів системи тощо.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що відтворення економічних інтересів як система не може бути визначена як проста сума властивостей і характеристик її складових, а представляє собою цілісну складноутворену множину компонентів, які знаходяться в тісній взаємодії та взаємозв'язках між собою з приводу постійного відновлення процесів формування та реалізації економічних інтересів, забезпечення її кількісних і якісних трансформацій, можливостей прогресивного саморозвитку в просторі та часі. Крім того, постійне відновлення процесів формування і реалізації економічних інтересів здійснюються акторами, кожен із яких не може підтримувати свої економічні прагнення, психоемоційний стан, інтеракції (зв'язки, відносини) у незмінному стані, що характеризує постійний розвиток системи відтворення економічних інтересів, її нелінійну динаміку. Зазначені аспекти потребують додаткового наукового аналізу, що і повинно стати напрямом подальших наукових розвідок. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Исраилова Э. А.** Механизм согласования экономических интересов субъектов рыночного хозяйства: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.01. Ростов-на-Дону, 2009. 169 с.
2. **Канапухин П. А.** Закономерность эволюции экономических интересов и механизмы их реализации в экономике России: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.01. Воронеж, 2009. 409 с.
3. **Ковальчук С. С.** Формування і реалізація національних економічних інтересів у транзитивній економіці: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.01. Київ, 2006. 26 с.
4. **Новікова Н. Л.** Системне дослідження гносеології економічних інтересів. *Бізнес Інформ*. 2012. № 11. С. 33–35.
5. **Скворцов А. Ю.** Генезис характеристики экономических интересов. *Вестник Костромского государственного университета им. Н. А. Некрасова*. 2013. Вып. № 3. Том 19. С. 68–70.

6. **Чернецова Н. С.** Экономическая природа и эволюция системы экономических интересов: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.01. М., 2003. 411 с.

7. **Далевська Н. М.** Національні економічні інтереси України в умовах глобальної конкуренції. *Економічний часопис-XXI*. 2012. № 11/12. С. 15–18.

8. **Птащенко Л. О.** Збалансованість економічних інтересів: інноваційні напрями державного і корпоративного стратегічного управління: монографія. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 296 с.

9. **Педько А. Б.** Власність, контроль і конфлікт інтересів в акціонерних товариствах. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянської академії», 2008. 325 с.

10. **Власюк В. Є., Бик Л. І.** Формування соціально-економічних інтересів регіону в контексті розвитку національної економіки України. *Вісник ДДФА. Сер.: Економічні науки*. 2013. № 2. С. 15–19.

11. Стратегічні виклики XXI ст. суспільству та економіці України: в 3 т./за ред. В. М. Гейця, В. П. Семіноженка, Б. Є. Кваснюка. Київ: Фенікс, 2007. Т. 3. 556 с.

REFERENCES

Chernetsova, N. S. "Ekonomicheskaya priroda i evolyutsiya sistemy ekonomicheskikh interesov" [Economic nature and the evolution of the system of economic interests]: *dis. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.01*, 2003.

Dalevska, N. M. "Natsionalni ekonomichni interesy Ukrainy v umovakh hlobalnoi konkurentsii" [National economic interests of Ukraine in the conditions of global competition]. *Ekonomichnyi chasopys-XXI*, no. 11/12 (2012): 15-18.

Israilova, E. A. "Mekhanizm soglasovaniya ekonomicheskikh interesov subektiv rynochnogo khozyaystva" [The mechanism of coordination of economic interests of market economy entities]: *dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.01*, 2009.

Kanapukhin, P. A. "Zakonomernost evolyutsii ekonomicheskikh interesov i mekhanizmy ikh realizatsii v ekonomike Rossii" [The pattern of the evolution of economic interests and the mechanisms for their implementation in the Russian economy]: *dis. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.01*, 2009.

Kovalchuk, S. S. "Formuvannia i realizatsiia natsionalnykh ekonomichnykh interesiv u tranzytivnii ekonomitsi" [Formation and realization of national economic interests in a transitive economy]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.01*, 2006.

Novikova, N. L. "Systemne doslidzhennia hnoseologii ekonomichnykh interesiv" [Systemic study of epistemology of economic interests]. *Biznes Inform*, no. 11 (2012): 33-35.

Pedko, A. B. *Vlasnist, kontrol i konflikt interesiv v aktsionernykh tovarystvakh* [Ownership, control and conflict of interest in joint-stock companies]. Kyiv: VD Kyievo-Mohylianskoj akademii, 2008.

Ptashchenko, L. O. *Zbalansovanist ekonomichnykh interesiv: innovatsiini napriamy derzhavnoho i korporatyvnoho stratehichnoho upravlinnia* [Balance of economic interests: innovative directions of state and corporate strategic management]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2009.

Skvortsov, A. Yu. "Genezis kharakteristiki ekonomicheskikh interesov" [Genesis of the characteristics of economic interests]. *Vestnik Kostromskogo gosudarstvennogo universiteta im. N. A. Nekrasova*. Vol. 19, no. 3 (2013): 68-70.

Stratehichni vyklyky XXI st. suspilstvu ta ekonomitsi Ukrainy [Strategic Challenges of the 21st Century society and economy of Ukraine]. Kyiv: Feniks, 2007.

Vlasiuk, V. Ye., and Byk, L. I. "Formuvannia sotsialno-ekonomichnykh interesiv rehionu v konteksti rozvytku natsionalnoi ekonomiky Ukrainy" [Formation of socio-economic interests of the region in the context of development of the national economy of Ukraine]. *Visnyk DDFA. Ser.: Ekonomichni nauky*, no. 2 (2013): 15-19.